

הרב משה ליב הכהן הלבפשט

פרשת כי תשא

רוחניות שטחית

"סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוּ לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (שמות לב, ח).

עם ישראל, עם שזכה לראות במו עיניו את מכות מצרים, את ההנהגה האלוקית במלוא עוזה ותפארתה, נסים ונפלאות בהנהגה מיוחדת, עם שיוצא ממצרים ומלווה כל העת על ידי הקב"ה בעצמו, "וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה" (שמות יג, כא). עם שחוה את קריעת ים סוף, אחד הנסים הגדולים בהיסטוריה, עד שהושוו על ידי חז"ל לדרגה הגבוהה מנבואה: "זה אלי" (שמות טו, ב), רבי אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל? שנאמר "וביד הנביאים אדמה" (הושע יב, יב), וכתוב "נפתחו השמים ואראה מראות אלהים" (יחזקאל א, א). משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, ועליו צפירה מקיפתו, וגבורים מימינו ומשמאלו, וחיילות מלפניו ומלאחריו, והיו הכל שואלין אי זהו המלך? מפני שהוא בשר ודם כמותם! אבל כשנגלה הקב"ה על הים לא הוצרך אחד מהם לשאול אי זהו המלך, אלא כיון שראוהו הכירוהו פתחו כולן פיהן ואמרו "זה אלי ואנוהו, אלהי אבי וארוממו" (מכילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דשירה בשלח, פרשה א). וכך מוקפים בניסים, עולים הם במדבר דרגה אחר דרגה, כדי להיות ראויים למעמד הגדול ביותר בהיסטוריה האנושית, מעמד הר סיני, ואז רגע אחד לפני אותו מעמד... נופלים בני ישראל ונכשלים בעון החמור של עבודה זרה, "עגל הזהב", "סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה", איך קורה כדבר הזה לאנשים כה דגולים, בדרגה רוחנית כה גבוהה???

וראה זה פלא, היה שבט אחד שלא נסחף אחר ההמון, ולא נכשל בחטא העגל, שבט לוי, "ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי, ויאספו אליו כל בני לוי" מכאן שכל השבט כשר (שמות לב, כו. ורש"י), אמר רב יהודה שבטו של לוי לא עבד עבודת כוכבים שנאמר "ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי, ויאספו אליו כל בני לוי" (יומא טו), "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה', לעמוד לפני ה', לשרתו, ולברך בשמו עד היום הזה" (דברים י, ח), "בעת ההיא" - בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו (רש"י). מדוע לא נסחפו בני לוי אחר הערב רב וההמון? מה היה בהם בבני לוי שלא היה בשאר שכבות העם? הם הרי חוו את אותם נסים ונפלאות כשאר בני ישראל! מה היה הסוד של בני לוי שנתן להם את העוז לעמוד נגד הזרם ולא להכשל בחטא העגל?

אברהם אבינו התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה... ושתל בלבם העיקר הגדול הזה, וחבר בו ספרים. והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב, ומינהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלויים אליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם, ולשמור מצות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה, כדי שלא תשכח הלמוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלויים עליהם ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן, חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות ומעולם לא עבד שבט לוי עבודת כוכבים (רמב"ם הלכות עבודה זרה א, ג).

"ויאמר אליהם מלך מצרים, למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו, לכו לסבלותיכם": ורש"י פירש לסבלותיכם למלאכתכם, שיש לכם לעשות בבתים, אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היה על שבטו של לוי, ותדע שהיו משה ואהרן יוצאים ובאים, ונכון הוא... ומנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם, ולכן הניח להם פרעה שבט לוי, שהיו חכמיהם וזקניהם, והכל סיבה מאת ה' (רמב"ן שמות ה, ד).

האמונה והרוחניות של שבט לוי היו מושרשים בהם היטב, הם היו מחוברים מאוד למסורת האבות, הקדישו את מיטב שנותיהם על מנת ללמוד את דרך השם. הם אמנם גם חוו את כל הניסים והנפלאות וזכו לראות בהם את יד השם, הם נפעמו מהם מאוד, אבל לא עליהם היתה מבוססת כל אמונתם, ולכן גם כאשר היה סחף גדול אל עבר האידיאולוגיה המודרנית של עבודה זרה במצרים, ואחר כך גם אל עבר האידיאולוגיה של חטא העגל במדבר, הם נשארו איתנים באמונתם ולא נסחפו בזרם. לעומת זאת השבטים האחרים שלא היו מחוברים דים ללימוד דרך השם, הושפעו עמוקות מהאידיאולוגיה המצרית המודרנית של עבודה זרה, ונהו אחריה, אחר כך כאשר הם ראו את יד ה' בניסים ובנפלאות שעשה עמם במכות מצרים, בקריעת ים סוף ובמדבר, הם התרשמו עמוקות, הם נטשו את העבודה זרה של מצרים והאמינו בה' ובמשה עבדו. האמונה הזאת, הרוחניות הזאת, היתה מבוססת בעיקרה על החוויה הרוחנית המדהימה של הניסים והנפלאות, אבל לא היתה מושרשת דיה על מסורת האבות ועל לימוד מעמיק ומחבר של דרך השם, ולכן כאשר הם הגיעו למצב בו התגלו סימני שאלה לגבי חזרתו של משה, והשטן הראה להם כמין דמות משה שנושאים אותו באויר רקיע השמים (רש"י שמות לב, א), החויה החדשה הזאת האפילה על כל קודמותיה, והם הושפעו ועברו לאידיאולוגיה החדשה של "עגל הזהב".

התורה הקדושה באה ללמד אותנו כאן יסוד חשוב, שכדי שאמונה בה' תחזיק מעמד, ולא תהיה תלויה ברוחות חולפות, כדי שהדורות הבאים ישארו איתנים באמונת אבותיהם, ולא ירעו בשדות זרים, יש צורך באמונה מושרשת היטב, המבוססת על מסורת אבות ולימוד מעמיק של דרך ה', כי אמונה המבוססת על רוחניות שטחית של חוויות בלבד, גם אם הם חוויות רוחניות אמיתיות, יש סכנה גדולה, שהיא לא תחזיק מעמד מול רוחות חדשות המציעות חוויות אחרות.